

Tre plakatklassikere fylder 100

Af Elsebeth Aasted Schanz

Plakatkunstnerne Aage Rasmussen, Des Asmussen og Maggi Baaring blev alle født i 1913. I anledning af hundredeåret for deres fødsel viser Dansk Plakatumuseum i Den Gamle By i efteråret 2013 en udstilling med et udvalg af deres plakater. Museumsinspektør, ph.d. Elsebeth Aasted Schanz giver her et indblik i de tre kunstneres virke.

I år er det hundrede år siden, at tre af de store danske plakatkunstnere blev født. Det drejer sig om Aage Rasmussen, Des Asmussen og Maggi Baaring. Indbyrdes er de meget forskellige, selvom de tilhører samme generation og udtrykker sig i tidens formsprog. De har dog alle det til fælles, at de er blevet klassikere, forstået på den måde at deres værker har overlevet og klaret sig igennem de mellemliggende årtier fra deres storhedstid i samtiden og frem til os i dag.

Plakaterne rummer fortsat en appel og et blikfang, som gør, at vi gerne vil se på dem og nikke genkendende til dem. Lige i disse år ridder de oven i købet på den nostalgi-bølge, som gør sig gældende inden for genbrugstøj og boligindretning, og det giver dem pludselig en anden aktualitet end de længe har haft.

På Dansk Plakatumuseum vil vi naturligvis gerne fejre 100 året for de tre store klassikers fødsel. Det har vi gjort ved en mindre udstilling på Dansk Plakatumuseum med et udvalg af deres plakater og ved at udgive et katalog, som fortæller en smule om hver af de tre plakatkunstnere. Også i Den Gamle Bys årbog fortjener de at få et par ord med på vejen, og de kommer så her.

Aage Rasmussen

De mest kendte af Aage Rasmussens plakater er den stribe, han udførte for DSB. Og det er da også herfra hans gennembrudsplakat fra 1937 stammer. Den viser det på den tid topmoderne lyntog, der med 120 kilometer i timen kom-

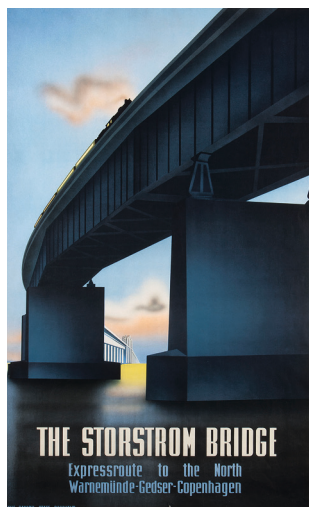
Lyntogsplakaten med toget, der kører med 120 kilometer i timen, stammer fra 1937 og er Aage Rasmussens gennembrud som plakatkunstner.

Aage Rasmussen. Foto Det kgl. Bibliotek.

I 1937 udførte Aage Rasmussen endnu en plakat for DSB med Storstrømsbroen som motiv.

mer buldrende mod beskueren, mens det mere gammeldags damplokomotiv, der er på vej ud af historien, som en symbolsk gestus forsvinder i det fjerne via det andet togspor i en sky af damp. Speedometret står som en glorie omkring det røde lyntog, det teknologiske fremskridt. Vi befinder os i frøperspektiv nede ved togskinnerne, som synes at fortsætte bag os ud af plakats ramme.

Det var en ung Aage Rasmussen, der på eget initiativ henvendte sig til DSB for at vise dem sit værk. Han var født i Holevad nær Assens på Fyn 20. oktober 1913 som den yngste af en flok på seks børn. Her voksede han op i et lærerhjem med begrænsede midler. Efter syv års skolegang tog han en uddannelse som håndværksmaler og kom siden til København, hvor han gik på Det tekniske selskabs Skole og Kunsthåndværkerskolen. Han tilbragte fem år som reklametegner ved Bergenholz Bureau og underviste i syv år på Tegneskolen for Kvinder. I 1942 bestod Aage Rasmussen tegnerforbundets eksamen for reklame tegnere.

Samarbejdet med DSB

DSBs reklameafdeling kunne straks se kvaliteten i Aage Rasmussens lyntogsplakat. Men de var ikke de eneste. Plakaten opnåede en guldmedalje ved Verdensudstillingen i Paris i 1937, og i 1939 vandt den første pladsen i en international konkurrence i den japanske universitetsby Waseda. En ret enestående international anerkendelse, når man betænker, hvor forskellige kulturer, der er tale om, og hvor bredt plakaten dermed når ud.

Lyntogsplakaten førte til et samarbejde med DSB, som skulle komme til at strække sig over mere end 30 år. Motivet blev således i 1937 efterfulgt af endnu en plakat for de danske statsbaner, hvor man ser en voluminøs Storstrømsbro med fokus på de bastante, firkantede bropiller og et blik op under broens konstruktion. Øverst oppe anes toppen af et hastigt frembrusende tog, som forekommer legetøjsagtigt lille i forhold til den massive bro.

En pendant til den funktionalistiske Storstrømsplakat findes i plakaten med Lillebæltsbroen, der dog først ser dagens lys i 1951. Også her er det fascinationen af jern, stål og industri, der dominerer med de kæmpe bropiller solidt forankret i det sort-blå vand og dampen, der gribes af vinden og føres

ud over havet, mens selve lokomotivet næppe er synligt. Det er stærke og stemningsmættede plakater.

Danmarksplakaten 1946

DSB plakaterne var det ene ben, Aage Rasmussen støttede på gennem sin karriere, idet han fra 1954 til 1971 var ansat ved jernbanereklamen. Turistplakaterne var det andet. Da Berlingske Tidende i 1938 udskriver en konkurrence om en ny dansk turistplakat, er Aage Rasmussen straks med og bidrager med sit bud på det typisk danske. Resultatet er en plakat, hvor det iøjnefaldende og dominerende element er en

Aage Rasmussens plakat af Lillebæltsbroen fra 1951 står som pendant til plakaten med Storstrømsbroen.

I 1938 vinder Aage Rasmussen en konkurrence udskrevet af Berlingske Tidende om en ny turistplakat. Pga. krigen bliver plakaten først trykt og udgivet i 1946.

*Den vel nok mest berømte plak-
kat af Aage Rasmussens store
forbillede A.M. Cassandre er
"Normandie" fra 1935. Pla-
katens monumentale stil havde
indflydelse på flere danske pla-
katkunstnere.*

*Aage Rasmussen arbejder fortsat
for De Danske Statsbaner i
1969, hvor denne plakater ud-
kommer.*

solmoden, gul kornmark, der i en omfavnende bølge rejser sig højt i landskabet. Under kornets beskyttende favn trykker en lille dansk bondegård sig med det blå hav og den blå himmel som baggrund. Danmark, står der med tydelige versaler i plakaten bund. Og et tydeligere sindbillede på det danske landbrugsland findes næppe. Egentlig var plakaten genbrug, da den allerede én gang havde været i ilden som bud på en plakater for landbrugsudstillingen i Bellahøj, hvor den dog var blevet kasseret.

Heldigvis så Berlingske Tidendes dommerkomite med anderledes milde øjne på Danmarksplakaten, og Aage Rasmussen vandt konkurrencen. På grund af 2. Verdenskrig blev plakaten dog først trykt og distribueret i 1946. I mellem- tiden har Aage Rasmussen arbejdet lidt mere med den, og den oprindelige bondegård er blevet udskiftet med en typisk hvid landsbykirke med rødt tegltag. Når det ikke længere var Landbrugsforeningen, som var modtageradresse, var der ingen grund til at fremhæve bondens gård. Dog blev en fre- deligt græssende ko tilføjet plakaten.

Som formand for Berlingske Tidendes dommerkomite sad den ukrainsk-franske plakatkunstner Adolphe Jean-Ma- rie Mouron, bedre kendt under sit pseudonym A.M. Cas- sandre (1901-1968). Det må have været spændende for Aage Rasmussen, der netop havde Cassandre som sit store forbillede, og som derfor i sit udtryk lagde sig op ad det voluminøse og overvældende formsprog, som også ken- detegner Cassandre. Det er således karakteristisk for dem begge, at de i deres plakatkunst samler hele deres styrke i én væsentlig pointe.

De sidste år

Humoren er endnu et kendetegnende element i en stor del af Aage Rasmussens plakater og det samme gælder hans arbejde med lys og skygge, der skaber spændende og virkningsfulde kontraster i plakaten.

Mod slutningen af 1960'erne kommer der kun få plakater fra Aage Rasmussens hånd. Hans udgangspunkt i de dan- ske statsbaner fornægter sig dog ikke, og i 1969 udkommer plakaten "... tag toget dag og nat", hvor togenes kunstige lysskær og linjerne i plakaten klart understeger budskabet om lys, mørke og fart.

Kun 62 år gammel dør Aage Rasmussen af en hjernesvulst 11. november 1975 i København. Han efterlod sig et væld af virkningsfulde plakater og står i dag som en af de absolut førende danske plakatkunstnere. Hvordan bar han sig ad? Hans eget svar var enkelt "Jeg fik en idé, og så udførte jeg den". Det er vist det, man må kalde et beåndet talent.

Des Asmussen

Des Asmussen nåede i forhold til Aage Rasmussen at få næsten 30 år mere i livet, hvilket i sagens natur betyder, at hans produktion rækker længere frem i tiden og helt ind i 2000-tallet, hvor han 24. maj 2004 dør mæt af dage. Egentlig var Des Asmussen døbt Andreas Christian Eduard Asmussen, men de mange navne blev konsekvent erstattet at det korte og fyndige Des. Han blev født 17. juli 1913 i København som nummer tre i en børneflokk på fire drenge og en lillesøster. Faderen, der stammede fra Flensborg, var en velhavende købmand og grosserer, som stilede efter en god uddannelse til sine drenge og derfor sendte dem alle på Krebs' Skole.

Allerede som barn tegnede og malede Des Asmussen, sikkert inspireret af sin kunstneriske mor, der var en habil akvarelmaler. Han blev uddannet fra Kunsthåndværkerskolen i København 1931-34 og begynder umiddelbart efter endt uddannelse at arbejde som bladtegner.

Bog- og bladillustratoren

Des Asmussen var først og fremmest illustratør, og hans fornemmeste indsats ligger inden for bogillustration men også i talrige tegninger og karikaturer til magasiner, aviser og satiriske skrifter, som f.eks. Blæksprutten, Hudibras og Svikmøllen. Hans styrke var en fænomenal iagttagelsesevne og en lynhurtig pen, der dansede hen over papiret og fangede øjeblikkets situation og stemning. Han var med andre ord reportagetegner og en fremragende en af slagsen. Da han også var overmåde flittig, eksisterer der i dag store mængder af publicerede og upublicerede tegninger fra hans hånd.

Også i plakaten udfoldede Des Asmussen sit talent. Plakaten "Go'dag bro, farvel færge" fra 1998 er usædvanlig i hans plakatproduktion. Den har det samme moment af stærk enkelhed og fremhævelsen af en væsentlig pointe, som vi både ser hos Aage Rasmussen og dennes forbillende Cassandre. Fær-

Des Asmussen. Fotoet er venligst udlånt af Fleur Asmussen.

En af Des Asmussens sene plakater fra 1998. Dansk Plakatomuseum lod plakaten trykke i 1999 i forbindelse med en udstilling af Des Asmussens plakater.

Des Asmussen havde en særlig forkærlighed for bymiljøer og arkitektur. Plakaten er fra 1957.

gens skorsten er en massiv mur i udkanten af billedet. Den er på vej ud af vores synsfelt, og i baggrunden ses fremtiden, den nye Storebæltsbro.

I de fleste af sine plakater overfører Des Asmussen stilen og teknikken fra sine bogillustrationer og bladetegninger, det vil sige en fin, let og detaljeret streg, der stræber efter at fastholde en stemning og et miljø. En særlig forkærlighed havde han for arkitektur og bymiljøer, som det f.eks. fremgår af plakaten "Copenhagen – Commercial Centre of Past, Present and Future" fra 1957. De snoede dragehaler, der udgør Bør-

Wonderfull Copenhagen fra 1965 med fyrværkeriet over Tivoli hører til blandt Des Asmusens mest kendte plakater.

sens tårn, rager drillende op i ordet Copenhagen, mens det pulserende byliv udspiller sig langs kanalen med de små fiskerbåde. I princippet er der tale om en bogillustration omsat til plakatsens verden.

Turist- og reklameplakater

De fleste af Des Asmussens plakater er turist- eller reklameplakater. En af de mest kendte er nok Wonderful Copenhagen plakaten fra 1965 med den illuminerede indgang til Tivoli og det eksploderende farvestrålende fyrværkeri på himlen i kontrast til de sorte skygger og profiler af publikum nede på jorden.

Plakaten til Carl Nielsen festivalen fra 1953 er i forhold til Des Asmussens gængse stil forenklet i sit udtryk. Det fynske landskab ligger som en antydning bakket og frodigt hen med en bindingsværksbygning i baggrunden. Men det væsentlige motiv er udformet med fantasi og humor. Centralt i forgrunden stritter et modløst, afpillet træ med sine grene, og mellem dem står strengene til en lyre. Musikken og naturen er vokset sammen i skøn forening.

Skønt plakaten ikke var Des Asmussens primære medie i hans kunstneriske udfoldelser, har han alligevel formået at skabe en række plakater, som også i eftertiden har vist sig levedygtige og virkningsfulde. Han fortjener derfor sin plads i det gode selskab hos plakatklassikerne.

Maggi Baaring

Som en af de få kvinder blandt plakattegnerne finder vi Maggi Baaring. Det forholder sig lidt på samme måde med hende som med Des Asmussen: Plakaten var ikke deres primære eller stærkeste udtryksform men indgik som en del af deres produktion. Maggi Olsen, som siden blev gift Baaring, blev født 19. januar 1913 i København. Pudsigt nok dør hun også samme år som Des Asmussen, nemlig i 2004 den 7. juni da hun er 91 år gammel. Hun var enebarn med en far, der arbejdede som overkontrollør i Tivoli og en brasiliansk mor. Selv hævder hun, at barndommens utallige besøg i Tivoli og hendes kærlighed til den spraglede og fantasifulde have har præget hendes kunstneriske udtryk.

Allerede i en ret ung alder må Maggi Baaring have udvist talent for tegningen, for som 15-årig blev hun ansat på re-

Des Asmussens plakater til Carl Nielsen festival i 1953.

Maggi Baaring fotograferet i 1971. Fotoet er venligst udlånt af Steen Baaring.

Maggi Baaring tegnede i mange år for damebladene "Alt for Damerne" og "Hjemmet", for hvem hun i 50'erne udførte plakaten "- og husk Hjemmet".

På Maggi Baarings plakat for FDB er det Blenda, der klarer vasken.

klamebureauet Monterossis tegnestue. Lidt mere styr på teknikken har hun åbenbart haft brug for at få, idet hun, stadig som 15-årig, begyndte at modtage undervisning på Folmer Bonnén's Male- og tegneskole. I 1929 kom hun i lære som skiltemaler hos Illum. Da hun var udlært, fik hun gennem en årrække arbejde på forskellige reklamebureauer, men valgte så 24 år gammel at blive freelancetegner. Sin lidt dekadente og løsslupne streg udviklede Maggi Baaring bl.a. på sine studierejser til Berlin i 1934 og til Paris i 1937.

Kvindeskikkelser

Som freelancer tog Maggi Baaring fat på at illustrere bøger og ugebladsnoveller. Det blev til flere års samarbejde med magasinerne "Hjemmet" og "Alt for Damerne", der gjorde hendes tegninger til folkeeje. Hun blev ikke mindst kendt i samtiden takket være sine fængende forsider til "Hjemmet" i 40'erne og 50'erne.

Men også plakaten fik en plads i hendes kreative univers. Som en udløber af sit samarbejde med ugebladet "Hjemmet" udfører hun i slutningen af 50'erne en plakat med teksten "'- og husk Hjemmet" Danmarks førende ugeblad". Billedet viser en køn, ung, sensuel kvinde med knaldrødt hår i en formfuldendt 50'er frisur og en ligeså rød læbestifts-mund, der ivrigt snakker ind i det telefonrør, hun holder op til øret. Øjnene slår flirtende smut. Den røde nuance i billedet er den samme som i bogstavernes røde farve. Kvindeskikkelsen er en typisk Maggi Baaring kvinde, som vi også møder dem i hendes tegninger til ugeblade og bøger.

En sødmefyldt mildhed er kendetegnende for plakaten "Blenda klarer vasken – FDB selvkvikende vaskemiddel", hvor den unge kvinde, eller måske snarere store pige, er af en ganske anden karakter end Hjemmets forførende skønhed. Her er ingen makeup eller læbestift, men store kiggende øjne og en let smilende mund, mens håret – der endnu engang er rødt – står i viltre lokker omkring ansigtet. Sløjfen bag på forklædet blafrer sammen med det store sribede skørt, mens Blenda hanker op i kurven med vasketøj og gør sig klar til at hænge det til tørre på snoren. Det er en rigtig fin og sød plakat.

Plakater for ABC-teatret

Sit talent for den erotiske tegning afslører Maggi Baaring for alvor, da hun møder teater- og levedanden Stig Lommer (1907-1976). Han er i en årrække direktør for ABC-teatret på Frederiksberg og tillige revydirektør bl.a. for Hornbæk-revyerne og stod for underholdende forestillinger i den mere lette ende. I 1950'erne bliver han ikke mindst kendt for sine såkaldte "Lommerpiger", et begreb som omfatter let påklædte og yppige dansepiger, som ikke er bange for at vise eller spille på deres ynder. Daimi, Lone Hertz, Lotte Hertz og Malene Schwartz begyndte blandt mange andre deres karrierer som Lommerpiger.

Det er klart, at ånden og stilen i de forestillinger, som Stig Lommer satte op, skulle afspejle sig i plakaterne. Det er jo hele humlen ved en plakat. Og man mærker, at Maggi Baaring har moret sig over opgaven. Hun blev scenograf og plakattegner på en stribe af Stig Lommers forestillinger. Det gælder bl.a. ABC revyen "Knojern, konjak og Kærlighed" i 1953, hvor Marguerite Viby gjorde sig bemærket. Med skrævende ben, omvendt på en stol sidder en kvinde, som både er til sprut, smøger og sex. Iført en ganske let underkjole, der blotter det ene bryst, ler hun med sine rødmaledede læber ud til publikum, mens hun hviler albuen mod stolens ryg og vifter med cigaretten i sin hånd. Den anden hånd hviler udfordrende på den runde hofte. På gulvet står en flaske med et fyldt glas ved siden af.

Det erotiske træk genfinder vi i den kåde kvinde på plakaten til ABC revyen "Good-bye to all that" fra 1965. Kvinden er tegnet ind i et foto, hvor Stig Lommer står lænet op ad væggen iført en afslappet hjemmejakke. Måske føler han sig lidt overvældet af den frodige, endnu engang rødhårede kvinde, der splitternøgen og med et fornøjet smil sidder på stolen foran ham og fægter med arme og ben.

Det er bemærkelsesværdigt, at Maggi Baaring's erotiske kvinder aldrig bliver grænseoverskridende eller lumre i deres udtryk, lige meget hvor vellystigt de blotter sig. Humoren og det livsglade udtryk hindrer sovekammerets lummerhed i at slå igennem og præsenterer i stedet en frisk og let drillende skikkelse. Det muntre, lette, leende og farverige er vandmærket i hendes plakater.

Den sensuelle kvinde er kende-tegnende for Maggi Baaring's univers som her på en plakat for ABC revyen i 1953.

I Maggi Baaring's plakat "Good-bye to all that" fra 1965 ser Stig Lommer en smule skeptisk på den unge, frodige kvinde.

De tre fylder 100

At det netop i år er 100 året for Maggi Baarings, Aage Rasmussens og Des Asmussens fødsel giver lejlighed til at se på deres plakater over en bred kam. Hvor Maggi Baaring og Des Asmussen først og fremmest var illustratører, som også lavede nogle plakater, var Aage Rasmussen først og fremmest reklamemand og plakatkunstner. Det afspejler sig i deres meget forskellige stil og også i den levedygtighed og appel, som plakaterne har i vore dage.

Hovedparten af Aage Rasmussens plakater har en storhed og en stærk enkelhed over sig, som giver dem en helt speciel gennemslagskraft, og som ydermere hæver dem op over tid og sted. Dermed være ikke sagt at Maggi Baaring og Des Asmussen var dårlige plakatkunstnere. De var begge dygtige til deres håndværk og ganske fremragende illustratører af ugeblade og bogværker. Plakaterne bærer blot præg af, at deres primære indsats lå et andet sted.

Her i 2013 kipper vi med flaget og ærer deres kunstneriske indsats. Den er, som det fremgår, uomgængelig og placerer uden skyggen af tvivl dem alle i det gode selskab blandt de vitale danske plakatklassikere.

English summary

This year it is a hundred years since three great Danish poster artists were born. Their names are Aage Rasmussen, Des Asmussen and Maggi Baaring. They are all very different, even though they belong to the same generation and use the form language of the period in their expression. What they have in common is that they all became classics in the sense that their work has survived through the decades from their period of greatness until today.

Naturally, the Danish Poster Museum is celebrating the centenary of the birth of these three classic artists with a small exhibition showing a selection of their posters, and by publishing a catalogue with a short introduction to each of the three poster artists.